

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Secundus, Siue Exempla, In Septem Capitalium Vitiarum
Detestationem, Per Quadragesimam, Anno M. DC. XLVI. narrata

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1650

§. 9. Inuidorum frequentia & multitudo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48186](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48186)

etiam primus ostenderat: occisus est impiè, qui moriens non repugnabat. Et quòd Esau fratri suo Iacob inimicus extitit, zelus fuit. Nam quia ille benedictionem patris acceperat, hic in odium persecutionis facibus liuoris exarsit. Et quòd Ioseph fratres sui vendiderunt, caussa vendendi de amulatione descendit, postquam id quod sibi in visionibus prosperam fuerat ostensum, simpliciter, ut frater fratribus exposuit, in inuidiam maluolus animus erupit. Saul quoq; Rex ut David odisset, ut persecutionibus sepe repetitis innocentem, misericordem, mitem, lenitate patientem necare cuperet, quid aliud quàm Zeli stimulus prouocauit? quia, Goliath interfecto, & opere ac dignatione diuina tanto hoste deleto, populus admirans in laudes David predicationis suffragio profilyt. Saul simultatis atq; insectationis furias de liuore concipit. Et ne longum faciã, pereuntis simul populi attendamus interitum. Iudai nonne inde perierunt, dum Christo malunt inuidere, quàm credere? obtrectantes magnalibus, quæ ille faciebat, Zelo excacante decepti sunt, nec ad diuina noscenda cordis oculos aperire potuerunt. Quæ nos considerantes, fratres charissimi, contra tantam mali perniciem vigilanter & fortiter dicata Deo & vegetata pectora nostra muniamus. Aliorum mors proficiat, ad nostram salutem: imprudentium pœna prouidentibus confert sanitatem. Sed fortasse erunt, qui à se procul hoc vitium exulare arbitrentur; neque existiment, his tam calamitosi temporibus, inuidiæ locum esse. Siquidem miseris nemo inuidet. Quis igitur inuideat, si non est cui inuideatur? Ut enim videt ingratos intabescitq; videndo, *Successus hominum.*

Vixq; tenet lachrymas, quia nil lachrymabile cernit inuidia; sic vicissim pabulum non habet, vbi nihil videt, nisi meras calamitates. Possset igitur aliquis existimare, malam hanc herbam, succisa radice, non pullulare. Vtinam ita esset! haberemus saltem hunc è miserijs nostris fructum, quòd tam detestabili vitio careremus.

Vtinam non & nunc essent vbique tales, qui teterrima Hebræorum imitatione, non iam Soldanum, sed cœlestem Patrem, & Christum Seruatorem nostrum, vitæ authorem ex inuidia occidere conarentur! De Christo testis est ipse hostis Christi & iniquus iudex Pilatus: *sciebat enim, quòd per inuidiam tradidissent eum.* De alijs testis est ipse Christus, qui ait: *quàm diu fecistis vni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Quod tam in bonum, quàm in malum

Ouid. lib. 2.
Metam. fab.
15.

IX.

INVIDORVM
FREQUENTIA
ET VLTITV-
DO.

Matth. 27. 18.

Marc. 15. 10.

Matth. 25. 40.

- Zach. 2. 8. intelligi potest, quando & alibi dicit: *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.* Itaque quisquis sanguine Christi redemptum tangit, tangit Christum. Et qui tabescit cum alios viderit se præclare gerentes, & Ecclesiam verbo, vel alio quopiam modo adiuuare, non iam fratri, sed & Dei talis repugnat voluntati, ait S. Chrysostomus; ubi & subiungit: *Quid igitur doles, quod Deus glorificatur? vide, quò tendat impugnatio. Non, quòd Deus, inquires, sed quòd frater glorificatur. At per eum ad Deum gloria redundat; igitur & impugnatio tua? Verùm hoc, dices, non me contristat, sed per me vellem ipse Deum glorificari. Et sic Deus per te glorificabitur, & omnes dicent: Benedictus Deus, qui tales seruos habet ab omni liberatos invidia, mutuis gaudentes bonis. Et quid dico fratrem, si hostis ille inimicus esset, si tamen per hunc Deus glorificaretur, amicum fieri propter hoc, oporteret; tu verò amicum facis inimicum, quia propter illius prosperitatem Deus glorificatur.* Invidia autem, vt per omne hominum genus vagatur, ita omne hominum genus tangit, & lædit. *Plerique sunt inuidi, ait Cicero, maximeq; est hoc commune vitium & peruagatum. Licet inuenire regionem, ubi venena non sint, quemadmodum affirmant de Creta: at non licet inuenire*
- S. Chrysost. hom. 43. ad pop.
- Cic. lib. 2. de orat.
- Aristot. lib. 2. Rhetor.
- Plato in Timæo.
- Matth. 2. 1.
- Rempub. quæ non alat inuidiam contentionemq; ait Plutarchus. Itaque 1. similis, teste Philosopho, inuidet simili; in hoc, quod similis unum excedit alium: vnde vulgus odit vulgum, & figulus figulum. 2. Iter facientes per solem necessario comitatur umbra; incedentes verò per gloriam, comes invidia, vt scripsit Plato. Summos ergo & imos vexat invidia. 3. Eamus ad aulas, ibi sedes est inuidiæ. Audiuius exemplum occidentis fratres & parentes, vt ipse emereret, sed longè maius in Euangelio legimus. Nam quando, Magi ab oriente venerunt Ierosolymam, dicentes: Ubi est, qui natus est rex Iudaorum? vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum; audiens Herodes rex, turbatus est, & omnis Ierosolyma cum illo; metuensque sceptro suo, occidit omnes pueros, qui erant in Bethlehém, & in omnibus finibus eius, à bimatu & infra. Quanta hæc strages? invidia fecit. Rarum est hoc exemplum, ais. immo frequentissimum. In bellis quot, non puerorum, sed virorum millia occiduntur? quid fecerunt? quo genere delicti meruerunt mori? an quia fortes sunt? quia sanguinem fundere parati, ideò morte digni? nequaquam. Sed quia Reges ipsi Principesque potentia inuidiâ bella excitant.*
- Nam

Nam, vt Democritus dixit, *Inuidia seditionis parit initium*. Ne alter crescat, ne emineat, armis frangendus censetur. *Grave quid inuidia*, ait S. Chrysoftomus, *graua & simulatione plenum*. Hoc mundum innumeris repleuit malis. Ex hoc morbo litibus plena sunt tribunalia, ex hoc pecuniarum amor, ambitio, & inanis gloria. Hinc vrbes obsidentur, & mare piratas habet. Hinc per orbem cades. Hinc genus nostrum dissipatum est. Quodcumque malum videris, ex hac radice producitur. Iam enim & in Ecclesias debacchata est, & prius innumera patrauit mala. Hoc auaritiam parit, vitium omnia confundens, & iustitia corrumpens.

4. Quod si regibus, si principibus ipsis hoc vitium est infestum, quid inter ipsos aulicos turbarum non excitabit? Tacitum, Suetonium, Dionem Cassium, Lampridium, Nicetam Acominatum, Choniatam, & Politicos si legamus, o quid non inuenimus? Ibi quisquis in gratia est Principis, in odio est plebis. Quem nemo timet, nisi qui & inuidet. Alterum premere, putant esse emergere. Et premi se putant, quicumque alium vident tolli. Sic oppugnauerunt Periclem Simmias, Alcmaeon Themistoclem; Pompeium Clodius; Epaminondam Meneclides: non aulici quidem, sed in Republica primū locum tenentes, & more aulicorum.

5. Quid quod & consilia malus consiliarius omnia deprauat aspidens, vti & inuidia ubique nulla magis danat, quam qua sunt optime dicta? 6. C. Caligula inuidiā motus, Torquato torquem, Cincinnato crinem, & Cn. Pompeio Hirpis antiquæ Magni cognomentum abstulit. quin omnes pulchros & comatos, si quos obuios haberet, occipitio raso, eos præliuore deturpabat. Maius hoc vitio malum quod esse potest? huic dedecus est, aliorum honor; tristitiam facit aliorum lætitia; vt verè exclames:

O miserum! cuius dolor est aliena voluptas.

7. Sed militia præcipuè hoc morbo est vitiosa. Hinc Saul, postquā vidit Dauidem multa laude fruuentem, ait aureum illud os, & mulieres in choro clamantes: Saul percussit mille, & Dauid decem millia; non aequè ferens de ipso dicta, licet secundum iusti rationem, benefactorem, tanquam hostem respiciebat. Quem, cum Ziphæi nunciarent, ubi latitaret, & promitterent, se illum in manus eius tradituros, Benedicti, aiebat, vos à Domino, quia doluistis vicem meam. Quibus verbis

S. Chrysoft.
hom. 44. ad
pop. Antio-
chenf.

Plutarch. in
præceptis Pae-
liticis.

Sueton. in
Calig.

S. Chrysoft.
hom. 35. ad
pop.

1. Reg. 23. 21.

quo

quo Siculi tyranni maius non inuenerunt. Ita *Perdiccam oderat*.
 var. hist. c. 16. *Alexander, quòd esset bellicosus: Lysimachum, quòd imperatoria artis peritus; Seleucum, quòd forti animo esset. Antigoni verò liberalitas eum offendebat, & Astali imperatoria dignitas, & Ptolemai prosperitas.* Apud Herodotum, Græcorum duces, ad Salaminem, re bene gesta, quamuis consilio Themistoelis omnia gesta essent, eius tamen gloriæ inuidentes, ne secundas quidem rei bene gestæ partes tribuere uoluerunt. Apud Diodorum, Agathocles Syracusiorum tyrannus Gelonis regis sepulchrum, quod ei ob res præclare gestas populus extruxerat, diruit. Non opus est antiquis exemplis. Nostrum seculum satis docet, quantum vnus alteri miles, & dux de nomine ac gloria fortitudinis decerpat. Pudet dicere, esse, qui potius hosti victoriam relinquunt, quàm vt æmulum adiuuent, in hoste de bello. Itaque quando de summa rei agitur; quando toti exercitus versantur in periculo, diuertunt, eumque, qui certâ in manu victoriam habuisset, si succursus non defuisset, sub cultro, certè sub gladio, relinquunt. Quot, in tali negotio, homicidia, per inuidiam perpetrantur? Et vulgaris quoque miles, socium iugulat, ne præda careat, qua illum videt exultare. Nimirum, *vbi zelus, & contentio, ibi inconstantia, & omne opus prauum.* 8. Ab aulis & militia ad vulgus veniamus. Ibi non tantùm *figulus figulo, & faber fabro inuidet*, sed ferè quiuis in vna arte, aut opificio, alterius lucrum suum esse damnus interpretatur. Hinc opera eius vituperat, sua laudat; sæpe etiam fraude vel arte mala alium impedit; non rarò etiam excantat, aut fascinat. *Contemplatus sum omnes labores hominum & industrias, animaduersi patere inuidia proximi.* 9. Notum est, quid nonnulli possint venatores, aut iaculatores, qui si tuam fistulam æneam, tuum arcum, tuam sagittam in manus acquirant, vtique facient te à fera, vel scopo semper aberrare. 10. Equum habes vegetum, cursu vis contendere, omni vigilantia tibi cauendum est, ne æmulus tuus tibi eum claudum reddat & macilentum. Idem contingit in vacca, in ouibus, in cane pulchro; non quia nocent, sed quia excellunt, destruuntur. Quod inuidia facit, qua quis propriè tristatur de bono alterius, à quo eo ipso exceditur bono; hinc, ne excedatur, contaminare illud nititur, & si perire videt, lætatur: quia huius vitij proprium est:

Insultare

Insultare malis rebusq; agrefcere latis.

11. Caupo es, & hospitem gaudes frequentia? aiunt æmuli tui, non venire ad te hospites, propter tuum vinum, sed propter tuam uxorem, aut filiam, aut ancillam. 12. Cereuisiam coquis optimam, panem pinsis sapidissimum; fullo es, & pulcherrimè tingis pannos; erunt, qui aliquid in domo tua defodiant, vt eadem materia, iisdemque instrumentis & coloribus, nihil ampliùs boni conficere possis. 13. Accede ad sutorem, ad sartorem, ad scrinarium, ad quemcunq; opificem, puta valde bonum, si audieris eum alios eiusdem tribus laudantem; si non tarditatem, si non laborem, si non excessum in pretio accusarit. 14. Quod videre est sæpe etiam in circumforaneis, qui in nudinis, publicas eient conciones, in quibus suas pyxides laudant, eius autem, qui in proximo vendit foro, de impostura vituperant. 15. Rarò quoq; inter vicinos non est æmulatio, iam nimis frequenter ianua pulsatur, cum ad alteram nemusca quidem diuertat; dicitur itaque vicino facere habitationem inquietam; dicitur ostium esse tumultuosum; dicitur cum strepitu claudi: iam clamoribus aiunt se turbari: iam inspicere in suas ædes; iam è puteo aquas exhauriri: iam hoc, iam aliud inueniunt, quod earpant. 16. Nec domorum tantùm, sed agrorum quoque vicinia incendit ad inuidiam colonos. Nam

Fertilior seges est alienis semper in agris,

Vicinumq; pecus grandius vber habet.

Nempe, quia *Aliena nobis, nostra plus alijs placent.* 17. Vsq; adeò, vt hoc etiam in ipsis coniugibus contingat. Ita enim Lugduni, paucos ante annos, accidit, vt honestæ matronæ nobilisque coniux, ab alia nobili quidem, sed inhonesta flagitiosè ambiretur: cumque ille summa pace, multis iam annis in concordia coniugio vixisset; ista legitimis castisque inuidens amoribus, vt vnanimes dissueret, vxoris castissimæ fidem, apud maritum eius in suspicionem, tam verosimilibus vocauit indicijs, vt innocens domo eiecta, & miseris modis à viro tractata, non ante in gratiam ac domum redierit, quàm multis post annis, tanti mali incentrix, iusto Dei iudicio, grauissimo & Medicis omnibus incognito afflicta morbo, cui nulla vspiam inueniretur medicina, ne morte quidem (mori enim non poterat, vt diu agrotans cruciaretur) memor quantam perniciem quietissimo

M

& san-

Stat. 2. The-
baid.

Ouid. lib. 1.
de Art.

Valladier,
conc. fer. 2.
Domin. Pas-
sionis, & post
enm, Philipp.
Doulterman
in pædag.
Christian. p. 1.
c. 7. §. 5.

& ſanctiſſimo coniugio attuliſſet, à conuocatis coniugibus veniam rogauit, falſa palam, abs ſe, per ſummam calumniam, inuidiam- que, conficta eſſe ea omnia, quibus ſanctum inter illos caſti thori amorem, impiè diſtraxiſſet. Quibus dictis, animam efflauit, Proſerpinæ fortalſe marito in thalamum venturam. 18. Quid, quòd inter ſenes & iuuenes liuor ſe interponit? quippe *edentulus veſcentium dentibus inuidet*: & adoleſcens ſibi ambit ſenum pulmenta. *Optat ephippia boſ piger, optat arare caballus*. Inter filios & parentes, inter fratres & ſorores, inter ſeruos & ancillas hæc peſtis graſſatur? Quoties enim pater ſua abſumit, ne filio relinquat? quoties filij parentibus longam inuident vitam, vt hæreditate citò potiuntur? aut libertate? quoties ſorores queruntur, fratribus plus dari, quàm ſibi? quoties frater fratrem odit, quòd nimium comedat, quòd pulchrius veſtiatur? quòd ſit albæ gallinæ filius? quòd nimium peculi, in ſtudijs, conſumat? Quoties ancilla videns coquam dominæ eſſe valde charam, cibos, malitioſè deſtruit, & coqua paulum è culina digrediente, iniecta ſalis immani copia offam perdit; aut pulmentum, vel carnes, aggeſto nimio adurit igne? vt oleant, & deſipiant? De ſeruis conſtat, quid accuſationum machinentur, vt æmulo fauorem heri interrumpant. 19. Quid ibo per ſingulos? mendicus, cùm ante ianuam diuitis mendicum videt expectantem, liuore tangitur, & ſibi exiſtimat ſubduci, quod alteri videt porrigi. Nec rarò de illo querelas obijcit, quibus vult ſtipem illius interuerrere. 20. A mendico ſi ad medicum veniamus, poteſt sæpe liuor cauſa eſſe, vt ægrotum non adeat, ſed mori ſinat medicus, quia non dignatur ad eum accedere, à quo iam alium medicum fuiſſe conſultum intellexit, cenſet ergo arti ſuæ derogari, ſi ſoli non credatur. Et aiunt, nonnunquam accidit, vt, ad infamiam alteri conciliandam, morbus inconueniente pharmaco, de indiſtria augetur. O liuide, quid agis, ſi, cùm poteras, non iuiſti, occidiſti. Vide ergo, quo pacto famæ tuæ conſulas, ex medico factus homicida. 21. Quod tantò truculentius eſt, ſi fiat etiam à medicis animarum, à Parochis, aut alijs Confeſſarijs, qui audent etiam cùm morte luctantes deſerere, ac, ſine confeſſione audita, è vita dimittere eos, à quibus ſe deſertos meminerunt. Nempe alij ſemel iterumque confeſſum eſſe, adeò eos vrir, vt nihil, vel totum ſoli imperium

perium in conscientias velint obtinere. 22. Quò denique inuidia non penetrat, si non tantùm Aristotelem contra Platonem; sed Confessarium contra Confessarium, Doctorem contra Doctorem, Concionatorem contra Concionatorem, Lectorem contra Lectorem; subditum contra Superiorem; vnã integrã religionem contra alterã religionem irritat? *Vt doceamur, in sanctos quoque cadere posse inuidias,* ait S. Hieronymus, & soli Deo purã clementiam derelinqui, filiorum Zebedei consideremus exemplã, pro quibus, cùm mater nota pietatis affectu nimis grandia postulasset, reliqui decem discipuli indignati sunt. Et IESVS aduocans eos dixit: *Quicumque inter vos voluerit esse primus, sit vester seruus: quoniam filius hominis non venit ministrari, sed ministrare.* Si inter Christi Apostolos inuidia esse potuit, cur non esse posset etiam inter religiosos? *Creta,* ait post supra citatum Plutarchum, *quidam, nullum habet venenum, prater phalangium, id est, aranci genus: ita non est monasterium tam sanctum, quod immune sit, ab obiretationis, & inuidentiã malo.* Quibus diei meritò potest. *Cùm sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundùm hominem ambulatis?* Quod etiam notat totas Congregationes, ac Sodalitates sacras, quæ inuicem pronocantes, inuicem inuidentes, inanis potiùs, quàm diuinæ gloriæ cupidæ esse arguuntur: sicut & totæ nationes, inter quas, velut hæreditarius liuor gliscit: ad quas quotidie clamat Apostolus: *Cùm sit inter vos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundùm hominem ambulatis?*

Immo ambulatis in æternã damnationem. Grauißimum enim crimen est istud. *Inuidia & fornicatione, & adulterio peior est,* ait S. Chrysoßtomus, *luxuria enim in operato tantùm sistit, inuidia vero totã subuertit Ecclesiam, & toti nocet terrarum orbi: hæc homicidij mater est; ista fratrem Cain occidit: ista Esau Iacob infecutus est, ista fratres Ioseph; ista diabolus cunctos homines perire curat.* Sed primò omnium ipsum inuidentem. *Sicut enim viperas dicunt, abrupto ventre matris, nasci,* ait S. Basilius, *sic inuidia concipientem se animam corrodit, & tabefacit: suppliciumq; suum est, vt loquitur Poëta.* Ex alijs vitijs aliqua saltem voluptas capitur, liuor est tristitia de bono alterius, & sine delectatione, nisi quòd, sicut alij bonis proximi gaudent, malis ingemiscunt; ita vice versa liuidus è fratris sui commòdis dolorem concipit; è damnis delectationem, *Risus abest, nisi quæ*

S. Hieronymus
ep. 146. ad
Damascum.

1. Cor. 3. 3.

Rom. 13. 13.

X.

INVIDIAE MALIGNITAS.
S. Chrysoßt.
hom. 44. ad
pop.

S. Basil. hom. 11.

Ouid. lib. 2.
Metam.

M a

vifi me-